

Themadag

"Omgaan met verwantschap en inteelt in hondenrassen"

Programma
&
Samenvattingen
7 April 2011

Inhoud

Programma Themadag	1
Inleiding	2
Organisatie van deze dag	3
Samenvattingen.....	5
Deelnemerslijst.....	12
Evaluatieformulier	17

Ras- en bronvermelding foto's voorpagina:

Stabij – Tom Bouma en Annemarie Lub (NVSW)

Saarlooswolfhond met pups - Gosling Mast (secretariaat NVSWH)

Smoushond – fotobestand vereniging via Loes Burger (Hollandse Smoushonden Club)

Kooikerpups – Margo Kleinjan (secretaris VHNC)

Programma Themadag

“Omgaan met verwantschap en inteelt in hondenrassen”

Organisatie: Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH), Centrum voor Genetische bronnen Nederland (CGN) en de Raad van Beheer (RvB)

Datum: donderdag 7 april 2011, van 15.30 uur tot 21.30 uur

Plaats: Auditorium Animal Sciences Group van Wageningen UR, Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad

Doel van de themadag: rasverenigingen van hondenrassen kennis en methoden aanreiken over relevante fokkeriaspecten: erfelijke vooruitgang, verwantschap, inteelt, kruising en erfelijke aandoeningen. De themadag is bestemd voor: bestuursleden die interesse hebben in fokkerij en leden van foktechnische (advies)commissies.

Programma:

- 15.30 uur Ontvangst met koffie/thee
- 16.00 uur Welkom namens RvB/SZH/CGN door Rita Hoving (CGN)
- 16.05 uur Middagvoorzitter Kor Oldenbroek (CGN/SZH): Uitleg over het programma
- 16.10 uur Piter Bijma (ABGC): De rol van verwantschap in de fokkerij
- 16.45 uur Jack Windig (ABGC): Mogelijkheden om inteelttoename te voorkomen
- 17.20 uur Marjan van Hagen: Inteeltdepressie en erfelijke aandoeningen bij rashonden
- 17.55 uur Buffet
- 19.10 uur Avondvoorzitter John Wauben (RvB)
- 19.15 uur Rob Cordes (NHC): Fokprogramma Hollandse Herder
- 19.30 uur Marianne Stoop (AVLS): Inteelt en verwantschap bij de Saarlooswolfhond
- 19.45 uur Fredie van der Giessen (Hollandse Smoushonden Club): Verwantschap en inteeltverschijnselen bij de Hollandse Smoushond
- 20.00 uur Dick Greve (NVSW): Kruisen om de verwantschap te verlagen bij de Wetterhoun
- 20.15 uur Algemene discussie
- 21.15 uur Afsluiting met een drankje
- 21.30 uur Einde

Inleiding

Aanleiding

In Nederland wordt een groot aantal hondenrassen gehouden. De populatie waarmee gefokt wordt, is echter vaak klein van omvang. Jaarlijks wordt er een beperkt aantal reuen ingezet ten opzichte van het aantal teven. Daarom is bij veel hondenrassen de verwantschap tussen de fokreuen en fokteven vrij hoog, hetgeen leidt tot inteelt. Wanneer inteelt in een populatie te snel stijgt, gaat dit ten koste van de gezondheid en de vruchtbaarheid van de dieren. Wanneer er ook erfelijke aandoeningen voorkomen in de populatie, worden de problemen door inteelt nog groter. Er zijn dus veel feiten die pleiten voor het in de hand houden van de verwantschap in een hondenpopulatie. En dan komt de vraag, hoe doe je dat? Dit is de aanleiding voor de SZH, de RvB en het CGN om een themadag over dit onderwerp te organiseren.

Doel

De SZH, RvB en het CGN organiseren samen deze lezingen en discussiedag. Het doel van de lezingen is om informatie te verschaffen. Onderzoekers geven uitleg over genetische aspecten en een aantal rasverenigingen licht hun fokbeleid toe. Het doel is rasverenigingen van hondenrassen kennis en methoden aanreiken over relevante fokkerijaspecten: erfelijke vooruitgang, verwantschap, inteelt, kruising en erfelijke aandoeningen. De themadag is bestemd voor: bestuursleden die interesse hebben in fokkerij en leden van foktechnische (advies)commissies.

Locatie

U bent te gast bij een locatie van de Animal Sciences Group van Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Hier vindt veterinaire en zoötechnische onderzoek plaats. Zowel het Animal Breeding and Genomics Centre (ABGC) van Wageningen UR Livestock Research als het cluster dier van Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) van Wageningen UR hebben hier hun thuisbasis.

Organisatie van deze dag

De Stichting Zeldzame Huisdierrassen (SZH) staat voor het behoud van genetische diversiteit. De SZH zet zich in voor het behoud van de oorspronkelijke landbouw huisdierrassen, ons Nederlands levend erfgoed. Dit doet zij door deze dieren weer een wezenlijk onderdeel te laten zijn van onze samenleving, door ze weer een duidelijke functie te geven. Een functie kan bijvoorbeeld zijn:

- in de duurzame en reguliere landbouw
- op recreatie- en zorgboerderijen
- bij culturele instellingen met levende have zoals openlucht musea
- in het hobbymatig houden van deze dieren
- door het creëren van een afzetmarkt voor hun culinaire eigenschappen

Daarnaast kunnen fokkers en fokkerijverenigingen bij de SZH terecht voor advies over de fokkerij van zeldzame huisdierrassen. Het Ministerie van EL&I heeft aangegeven dat zij een belangrijke rol ziet voor SZH bij de structurele versterking van de rol van rasverenigingen, stamboeken en fokkersclubs. Goed draaiende rasverenigingen, stamboeken of fokkersclubs zijn de belangrijkste voorwaarde voor de instandhouding van rassen of kleurslagen. Daarom heeft het ministerie subsidie toegekend aan de SZH ter ondersteuning van professionalisering en kwaliteitsverbetering van de organisaties. Hiertoe heeft de SZH in 2008 het projectbureau: Behoud Nederlands levend erfgoed opgericht. Meer informatie: www.szh.nl.

Het **Centrum voor Genetische Bronnen, Nederland (CGN)** van Wageningen UR, voert namens de Nederlandse overheid wettelijke onderzoekstaken (WOT) uit die verband houden met de genetische diversiteit en identiteit van soorten die van belang zijn voor de landbouw en bosbouw. CGN ontwikkelt en beheert de genenbank voor landbouwhuisdieren (rund, varken, schaap, pluimvee, paard, geit en hond), geeft beleidsadviezen (nationaal en internationaal) en adviseert stamboeken en rasverenigingen. Bovendien voert CGN wetenschappelijk onderzoek uit dat bijdraagt aan beter inzicht in genetische diversiteit binnen en tussen rassen. Ook wordt gewerkt aan ontwikkeling van betere methoden voor fokkerij en behoud van genetische diversiteit (genetica en cryobiologie). CGN werkt nauw samen met de Stichting Zeldzame Huisdierrassen en met tal van fokkerij- en belangenorganisaties. Meer informatie: www.cgn.wur.nl.

Kor Oldenbroek en Rita Hoving zijn vanuit CGN het aanspreekpunt voor de organisatie van deze dag en daarbij is Kor ook middagvoorzitter.

Rita Hoving is project coördinator bij Wageningen UR (bij Livestock Research en bij het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland). Ze werkt in projecten van CGN (in situ ondersteuning, documentatie, genenbankcollecties) en Livestock Research (beleidsondersteunend onderzoek om ingrepen te verminderen (bv de eendagshaantjes problematiek, fokken voor minder keizersneden bij luxe vleesvee, kortere schapenstaarten en hoornloze koeien)).

Kor Oldenbroek is werkzaam bij het Centrum voor Genetische Bronnen Nederland (CGN) van Wageningen UR en de onderzoeksschool Wageningen Institute of Animal Sciences (WIAS). Bij het CGN leidt hij projecten over kennisdoorstroming en publieksvoorlichting in relatie tot het benutten en conserveren van genetische diversiteit bij dieren en planten. Vanuit het CGN levert hij een inhoudelijke bijdrage aan het Projectbureau voor Levend Erfgoed van de Stichting Zeldzame Huisdierrassen.

De Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland (Raad van Beheer, RvB) is het overkoepelend orgaan in Nederland op het gebied van rashonden en hondensport. De Raad van Beheer is gevestigd in Amsterdam en bestond in 2002 honderd jaar.

De Raad van Beheer is een federatie van verenigingen op kynologisch gebied en is zelf ook een vereniging. Lid van de Raad van Beheer zijn de Nederlandse rasverenigingen, regionale verenigingen en een aantal verenigingen met een gespecialiseerde doelstelling. De Raad van Beheer heeft onder andere tot doel het voeren van stamboekhouding en de bevordering van de gezondheid en het welzijn van honden en hondenpopulaties. De Raad van Beheer maakt werk van een duurzaam fokbeleid voor alle rashonden. De Raad van Beheer is bezig invulling te geven aan de verantwoordelijkheid voor het welzijn van honden door een fokbeleid voor alle rashonden te ontwikkelen. Ze doet dit samen met de rasverenigingen om zo gezamenlijk de gezondheid, het gedrag en het welzijn van rashonden te bevorderen. Voor meer informatie zie www.raadvanbeheer.nl/fokbeleid.

John Wauben is vanuit de Raad van Beheer avondvoorzitter

John Wauben maakt sinds een aantal jaren deel uit van het bestuur van de Vereniging Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland. Binnen het bestuur is hij verantwoordelijk voor de portefeuilles keurmeesterzaken en fokkerij en gezondheid. Naast een geheel nieuw ontwikkelingstraject voor exterieurkeurmeesters stond hij ook aan de basis van een eerste notitie over duurzaam fokbeleid, een gedragscode voor keurmeesters en het boekwerkje rasspecifieke instructies. Verder worden extra gezondheidseisen voor de afgifte van stambomen en een basis fokreglement voor rasverenigingen ontwikkeld. Als exterieurkeurmeester van een aantal rassen is hij actief in binnen- en buitenland. Vanuit zijn bestuursfunctie is hij secretaris van de Internationale FCI Commissie voor keurmeesters en lid van de FCI commissie Fokkerij en Gezondheid. In het dagelijks leven is John Wauben teamleider Communicatie, Evenementen en Citymarketing van de gemeente Valkenburg aan de Geul.

Samenvattingen

De rol van verwantschap in de fokkerij

Piter Bijma (ABGC, Wageningen University)

Eigenschappen van mensen, dieren en planten worden gedeeltelijk bepaald door hun DNA en gedeeltelijk door de omgeving. Het DNA bestaat uit genen, en komt in tweevoud voor. Een dier heeft dus twee exemplaren van ieder gen. In de voortplanting geven ouders een willekeurige helft van hun DNA door aan de nakomeling, volgens de regels van Mendel.

Verwanten, hebben gedeeltelijk dezelfde genen, omdat ze (deels) van dezelfde voorouders afstammen. De verwantschap tussen twee dieren geeft aan in hoeverre ze dezelfde genen hebben. Verwantschap kan worden uitgerekend op basis van de stamboom. De verwantschap tussen vader en pup bedraagt bijvoorbeeld 50%, omdat een pup de helft van zijn genen van de vader krijgt.

Als een reu op een verwante teef wordt gebruikt is de pup ingeteeld. Omdat een verwante reu en teef deels dezelfde genen hebben, krijgt de pup voor een deel dezelfde genen van beide ouders. Ingeteelde dieren vertonen daardoor minder variatie in hun DNA. Hierdoor ontstaat inteeltdepressie en komen recessieve erfelijke ziekten vaker voor. In een gesloten ras neemt de gemiddelde verwantschap tussen alle dieren geleidelijk toe. Hierdoor is inteelt onvermijdelijk; als de stamboominformatie diep genoeg is, blijkt dat er geen reu bestaat die onverwant is met de te dekken teef. Een geleidelijke toename van verwantschap en inteelt is dus onvermijdelijk, en een normaal verschijnsel.

Op de lange-termijn is de inteelttoename gelijk aan de toename van de gemiddelde verwantschap. Kernpunt is daarom dat de gemiddelde verwantschap niet te snel toeneemt in het ras. Omdat het aantal dekreuen meestal kleiner is dan het aantal fokteven heeft het reu-gebruik de grootste invloed. Om de verwantschap en inteelt niet te snel te laten toenemen is het belangrijk dat er op rasniveau voldoende dekreuen worden gebruikt, die onderling niet te sterk verwant zijn. Met welke teven deze reuen precies worden gecombineerd heeft minder invloed op de lange-termijn inteelttoename.

Piter Bijma, Universitair Docent, Leerstoelgroep Fokkerij en Genetica, Wageningen Universiteit / Animal Breeding and Genomics Centre van Wageningen University. Pieter is geboren in Friesland op een melkveehouderijbedrijf. Hij heeft in Wageningen Dierwetenschappen gestudeerd en is afgestudeerd in 1996 in de richting Fokkerij en Genetica. In 2000 is hij gepromoveerd op een proefschrift over voorspelling en beheersing van inteelt in fokprogramma's. Sindsdien is hij werkzaam als universitair docent en onderzoeker, waarbij hij zich vooral richt op het ontwerp van fokprogramma's, fokkerij-theorie, en meer recent op de erfelijke achtergronden van sociale eigenschappen.

Mogelijkheden om inteelttoename te voorkomen

Jack Windig (ABGC, Wageningen UR Livestock Research)

Inteelt kan grote problemen veroorzaken op het gebied van welzijn en gezondheid. Ingeteelde dieren hebben vaak erfelijke aandoeningen en een slechte algemene conditie. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen kan de individuele eigenaar bij de aanschaf van een dier zoeken naar een pup met een lage inteeltcoëfficiënt en de individuele fokker kan twee ouderdieren uitzoeken met een lage verwantschap. Maar beide zijn afhankelijk van welke dieren beschikbaar zijn in het ras. Om de inteelt in een ras op lange termijn te beperken en te zorgen dat er ook in de toekomst (relatief) onverwante dieren beschikbaar zullen zijn, moeten maatregelen op rasniveau worden genomen. Een aantal mogelijke maatregelen is:

- Verhoog het aantal fokdieren
- Vermijd te veel eisen aan de dieren en keur niet te streng
- Zet een maximum op het aantal paringen per reu
- Schrijf een beperkt aantal zonen per reu in het stamboek
- Schrijf alleen dieren in het stamboek met lage inteeltcoëfficiënt
- Beperk paringen van dieren met een gemiddeld hoge verwantschap met de rest van het ras
- Verander de populatiestructuur
- Kruis met dieren van buiten het ras in

De effectiviteit en uitvoerbaarheid van deze maatregelen verschilt, maar minstens even belangrijk is de acceptatie door de fokkers en hondeneigenaren. Goede communicatie is dus noodzakelijk. Alleen als maatregelen gedragen en uitgevoerd worden door het hele ras heen is er kans van slagen.

Jack Windig is bioloog en onderzoeker genetica bij Wageningen UR Livestock Research en het Centrum Genetische Bronnen Nederland. Hier richt hij zich op onderzoek naar fokprogramma's voor kleine rassen om inteelt te voorkomen en variatie te bewaren. Daarnaast doet hij tal van onderzoeken op het gebied van verbetering van welzijn en gezondheid van landbouwhuisdieren met behulp van fokkerij en genetica.

Inteeltdepressie en erfelijke aandoeningen bij rashonden

Marjan A.E. van Hagen

De beperkende factor in de rashondenfokkerij is het gebrek aan keuze mogelijkheden. Door herhaaldelijke inzet van verwante dieren gaat er genetische variatie verloren en teelt de populatie alsmaar verder in. Veel rashondenfokkers menen dat (een keertje) terugkruisen in de eigen familielijn (lijnenteelt) helpt om de 'goede' genen te behouden en op die manier een homozygote familie op te bouwen met enkel 'gewenste' kenmerken. Helaas leidt deze versterkte homozygotie tot verdere verzwakking van het hondenras. De honden gaan dan namelijk zowel van buiten als van binnen ongezond veel op elkaar lijken. Hierdoor wordt de kans dat (recessieve) erfelijke aandoeningen zich manifesteren extreem hoog.

Als deze eenzijdigheid niet wordt onderbroken ligt een inteeltdepressie op de loer. Inteeltdepressie is een verzamelnaam voor alle negatieve gevolgen van verregaande inteelt. Hieronder valt bijvoorbeeld een verminderde weerstand, verminderde vruchtbaarheid en verlaagde levensverwachting. Duidelijke voorbeelden van inteeltdepressie zijn heden ten dagen ook zichtbaar in wilde populaties dieren, die zich alsmaar in een kleiner leefgebied moeten handhaven. Hierdoor worden zij ook indirect gedwongen om binnen de eigen familie te paren. In deze populaties wordt o.a. een verminderde weerstand tegen infecties beschreven en een verminderde spermakwaliteit. Om de vitaliteit van dit soort populaties te verbeteren dromen populatie-genetici van grotere natuurgebieden die ruimte bieden aan weinig verwante dieren om de gezonde variatie terug te brengen.

Hondenfokkers hebben de luxe positie om te kiezen voor een gevarieerde reu/teef-combinatie. Door het sluiten van de populaties maken zij het zichzelf echter extreem moeilijk. De uitdaging van rashondenfokkers is om een balans te vinden tussen selectie voor gewenste en tegen schadelijke kenmerken zonder onnodige inteelttoename. De afgelopen decennia is deze balans echter negatief doorgeslagen. Om de gezonde balans in de populatie weer te herstellen, zal het fokbeleid van rashondenfokkers zich moeten richten op het verbreden van de genetische variatie. Als zij deze keus nu niet maken, hebben zij straks niets meer te kiezen.

Dr. Marjan A.E. van Hagen is dierenarts. Marjan heeft ruim 10 jaar praktijkervaring in de geneeskunde van gezelschapsdieren. Zij heeft als wetenschappelijk medewerker van de Faculteit Diergeneeskunde meegewerkt aan het genetisch-epidemiologisch onderzoek in een geboortecohort boxers naar het voorkomen en bestrijden van erfelijke aandoeningen (het boxeronderzoek). Van 2005 tot 2011 was zij als kynologisch medewerker en hoofd van de afdeling Gezondheid, Gedrag en Welzijn (GGW) werkzaam bij de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied in Nederland. In 2008 verscheen haar rapport 'Overwegingen voor de rashondenfokkerij' dat in 2010 leidde tot het 'Plan van Aanpak Duurzaam Fokbeleid' ter bestrijding van schadelijke raskenmerken bij rashonden en ter verbreding van de genetische basis ter preventie van erfelijke aandoeningen. Marjan werkt nu als senior fractiemedewerker bij de Partij voor de Dieren, waar zij zich verder inzet voor een gezonde verhouding tussen mens en dier.

Fokprogramma Hollandse Herder

Rob Cordes (NHC)

De Hollandse Herdershond is een numeriek klein ras, drie gescheiden variëteiten worden gescheiden gefokt: de korthaar, de langhaar en de ruwhaar. Globaal bestaat het huidige bestand uit 1.500 kortharen, 600 langharen en 300 ruwharen. Door het intensieve contact met fokkers, wordt de langhaarfokkerij centraal aangevoerd. De langhaar gold in 1939 min of meer als uitgestorven. Vanwege de smalle fokbasis is regelmatig gebruik gemaakt van de korthaar om de genetische variatie te vergroten. Omdat slechts één eigenschap afwijkend is, de vacht, wordt bij een variëteitskruising, het nageslacht direct ingeschreven in bijlage G-0 van het NHSB. In 1984 is een ander ras, de Tervuerense Herdershond ingekruist. Na drie generaties fokken, moet volgens de richtlijnen van de Raad van Beheer, de vierde generatie eerst worden aangekeurd. Bij gebleken geschiktheid aan het voldoen aan het rastype volgen dan drie generaties in de bijlagen van het stamboek.

In Nederland is het stamboek gesloten. Honden die op een bepaald ras lijken kunnen niet meer worden ingeschreven in het NHSB. In andere Europese landen en ook buiten Europa is de mogelijkheid wel aanwezig om honden van onbekende afstamming op te nemen in het stamboek. Zo kan het gebeuren dat een reu van onbekende afstamming in Puerto Rico wordt aangekeurd en vervolgens, intensief gebruikt in de Europese fokkerij. Honden van onbekende afstamming kunnen waardevol zijn maar naast onbekende genen brengen zij ook onbekende ziektes mee. Om inteeltdepressies te voorkomen heeft de FAC langharen een fokbeleidsplan opgesteld. In 2001 is het eerste beleidsplan gepresenteerd. In 2010 is hierop een vervolg gekomen. Het is echter niet bedoeld als een dictaat. Bij ieder voorgestelde combinatie wordt getracht het inteeltpercentage lager te zijn dan het gemiddelde van de ouderdieren. Ook mogen reuen slechts maximaal vier maal in hun leven dekken en zijn herhaling combinaties bij voorbaat uitgesloten.

Binnen de rasvereniging kan niet alles worden beslecht. Hulp van de organisatie, dat de stamboekadministratie voert, is gewenst. Binnen FCI verband zou een eenduidig standpunt moeten worden ingenomen wat openstelling van het stamboek betreft voor honden van onbekende afstamming. Het beperken van het aantal dekking per reu moet niet alleen door de rasvereniging worden bepaald maar tevens door de Raad van Beheer erkend en toegepast worden. Het toestaan van zogenaamde "look-a-likes" moet worden tegengegaan. Vele onbekende genen worden op die manier in een ras gebracht met alle gevolgen. Variëteitskruisingen zouden gemakkelijker dan nu het geval is, in overweging moeten worden genomen. Raskruisingen is eveneens een optie maar deze kost veel tijd en doorzettingsvermogen gelet op de lange procedure. Ook hier kan de Raad van Beheer een passende rol spelen.

Rob Cordes (1966) is sinds 1985 fokker van Hollandse Herdershonden langhaar onder de kennelnaam Van het Eigen Land. Diverse van zijn honden zijn Nederlands kampioen geworden. Hij is voorzitter Fok Advies Commissie Langharen & Fokkerijcommissie van de Nederlandse Herdershonden Club. Bezoekt elk langhaarnest dat in Nederland wordt geboren en neemt een Cambell puptest af om zo de combinatie tussen pup en nieuwe eigenaar zo optimaal mogelijk te krijgen. In 2001 is het eerste formele fokbeleidsplan gepubliceerd. In 2010 is een vervolg daarop verschenen. Rob is financial controller en eigenaar/directeur van Chateau de Savennes (www.savennes.com).

Inteelt en verwantschap bij de Saarlooswolfhond

Marianne Stoop (AVLS)

De Saarlooswolfhond is in de jaren '40 van de vorige eeuw ontstaan uit een kruising van een wolvin met een Duitse herder. Pas in de jaren '70 kreeg het ras zijn huidige uniforme wolf-uitendijk en het kenmerkende terughoudende gedrag. Het ras wordt geplaagd door zijn zeer smalle basis (alle huidige honden stammen af van ongeveer 8 stamouders, die onderling ook aan elkaar verwant waren), wat resulteert in hoge inteelt percentages, vruchtbaarheidsproblemen en verschillende erfelijke gebreken. In 1982 is een deel van de leden uit de eerste rasvereniging gestapt, waardoor de fokpopulatie werd gesplitst in twee sub-populaties waartussen (vrijwel) geen contact is. Uit de analyse van de database waar honden uit beide vereniging in zitten, blijkt ook dat honden binnen de sub-populaties iets meer aan elkaar verwant zijn dan tussen de twee populaties. De beide populaties kennen hun eigen erfelijke gebreken, wat impliceert dat er verschil is in de genenpool van de twee sub-populaties (door drift). Om de genetische positie van de Saarlooswolfhond te verbeteren zou men op korte termijn de volledige genenpool efficiënter kunnen gebruiken; bijvoorbeeld door een uitwisseling van reuen tussen de 2 sub-populaties en het gebruik van zoveel mogelijk 'nesten' (om verlies van uniek genetisch materiaal te beperken). Op de langere termijn lijkt de invoer van vers bloed noodzakelijk.

Marianne Stoop is 28 jaar en woont in Renkum. Ze heeft in Wageningen Dierwetenschappen gestudeerd, met als specialisaties Fokkerij en Genetica, en Diergedragskunde. Vervolgens is ze gepromoveerd op een onderwerp binnen de populatie-genetica. Inmiddels werkt ze 2 jaar bij CRV; een vooraanstaand bedrijf binnen de rundveefokkerij. Ze is lid van de AVLS, één van de twee rasverenigingen voor de Saarlooswolfhond en heeft zelf één Saarloos-reu thuis.

Verwantschap en inteeltverschijnselen bij de Hollandse Smoushond

C.F. van der Giessen, namens de Stichting Terugfokprogramma Hollandse Smoushond

Sedert 1973 probeerde mevrouw Barkman-van der Weel de Hollandse Smoushond terug te fokken uit de Nederlandse bastaarden. Hiertoe zijn er tussen 1973 en 1995 veertig "begin" honden (P-honden) gebruikt, waaronder vier Border Terriers. In 2000 is het VR (voorlopig register) gesloten zodat er nu sprake is van een "gesloten" genenpool die we zo goed mogelijk benutten. In deze genenpool zijn helaas de genen van maar vijftien P-honden nog vertegenwoordigd.

Van meet af aan bevorderen we dat iedere geschikte hond ook wordt gebruikt voor de fokkerij. Iedere hond (reu of teef) mag maar één, maximaal twee keer gebruikt worden voor de voortplanting. Op de leeftijd van één à anderhalf jaar zien we de honden terug op een jonge hondendag (opkomst percentage 95 tot 97%) en beslissen we of de hond ook gebruikt zal worden. Enquêteformulieren gaan uit op de leeftijd van 6 jaar (respons percentage 70%) en bij overlijden.

Het terugfokprogramma Hollandse Smoushond is sedert 1985 in een stichting onder gebracht met als doel de integriteit van de fokkerij te waarborgen, gelukkig in deze 25 jaar steeds in goede harmonie en samenwerking met de rasvereniging: de Hollandse Smoushonden Club. Het stichtingsbestuur bepaalt de selectiecriteria voor de fokkerij en oordeelt in individuele situaties.

Beginnende verschijnselen van inteelt:

- Op gebied van gezondheid (nog) niet.
- Op gebied van karakter: minder angst, meer eigenzinnigheid.
- Op gebied van uiterlijk: achteruitgang van de hardheid van de vachtstructuur.

Wij zijn de Raad van Beheer zeer erkentelijk dat we onze genenpool weer open mogen stellen voor nieuw genenmateriaal en zijn dus naarstig op zoek naar **look-alikes** van de straat.

C.F. van der Giessen, geboren in 1940. Opgeleid en werkzaam geweest als algemeen internist in de humane geneeskunde. Sedert 1980 intensief betrokken bij het Terugfokprogramma Hollandse Smoushond. Daarnaast veel interesse in gedrag van honden en in het werken met honden op het gebied van gehoorzaamheid, praktijkspeuren en reddingshondenwerk.

Kruisen om de verwantschap te verlagen bij de Wetterhoun ..een gecontroleerd beheersbaar proces...

Dick Greve (NVSW)

De Wetterhoun is een oud Fries ras wat in de jaren 40 zijn entree in de georganiseerde Kynologie heeft gemaakt. Sindsdien heeft deze karakteristieke hond een gestage ontwikkeling doorgemaakt met een bovengemiddelde toename in de aantallen in de jaren 70 en een scherpe terugval in de jaren daarna. Sinds een jaar of 10 zijn de aantallen gelijk en worden er jaarlijks ca. 100 pups ingeschreven.

Het ras toont anno 2010 een **oplopende hoge inteelt** met **terugloop in vruchtbaarheid** gecombineerd met circulerende **erfelijke ziektes** en aandoeningen.

Dat was de reden dat de FAC in 2009 aan de bel trok en met bestuur en in overleg met de RvB is begonnen aan het opstellen van een fokbeleid waarin dit probleem kan worden bestreden. Het FokBeleid Wetterhounen 2010-2025 is opgesteld in een viertal Fokkersberaden en zal in juni aan de ALV ter goedkeuring worden voorgelegd.

Basis van het beleid worden drie zaken;

- openstellen van de Hulpboeken voor look-a-like teven
- toelaten van vreemd bloed
- een rasspecifieke Fokkerscursus voor beginnende fokkers.

Het geheel is gevat in een Plan van Aanpak en bevestigd door een Convenant met de Raad van Beheer en omringd en ondersteund door een 10-tal NVSW protocollen en contracten en een communicatieplan.

Over de wijze van toelaten van vreemd bloed vandaag een uitleg. Dit is een proces dat controleerbaar is voor leden en autoriteiten, dat beheersbaar is voor de uitvoerenden, dat de risico's voor het ras tot een minimum beperkt, de raszuiverheid beschermt en uiteindelijk ook overdraagbaar is. Overdraagbaar naar onze opvolgers en naar andere rassen.

Dick Greve (1950) is geboren in Twente en leeft zijn hele leven tussen de dieren. Fokken van paarden, honden en kleine erfdieren is hem met de paplepel ingegoten. Na de studie bedrijfs- en bestuurskunde met als specialisatie verandermanagement heeft hij in binnen- en buitenland in het bedrijfsleven gewerkt. Sinds 1975 fokt hij Retrievers en werkt en showt hij deze honden en is hij op diverse terreinen actief in de jachthondenwereld met een breed interesseveld. In alles staat daarbij voor hem het belang van de hond en zijn ras voorop. Bij de NVSW is hij voorzitter van de FokAdviesCommissie Wetterhounen en als zodanig het gezicht van het FokBeleid Wetterhounen 2010-2025.

Deelnemerslijst

Achternaam	Roepnaam	Namens organisatie
Aalberts-v.d. Boom	Lies	Ver. 'De Ned. Schapendoes'
Alberts	Jack	Raad van Beheer - bestuur
Alberts	Jettie	Beauceronclub Nederland
Alberts-Oets	Hanneke	Ver. De Drentsche Patrijshond
Beek	Lisette van	HAS Den Bosch
Beelen	Saar	Ministerie van EL&I
Bellinga	Deke	Nederlandse Whippet Club
Berg	Corry van de	Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje
Berg, van der	Rienk	Vrijwilliger Veeteeltmuseum
Berg-Visser	Ine van den	De Nederlandse Smoushonden Club
Bijma	Piter	ABGC, Wageningen UR
Blaakman	Nel	Flatcoated Retriever club
Blanken	E.J. den	Bearded Collie Liefhebbers
Bos	Geertje	Nederlandsche Briard Club
Bothe	Debbie	SZH, coordinator Hond "Dag van het levend erfgoed"
Brand	Karin	Ned. Vereniging van Liefhebbers van de Pyreneese Berghond
Brandsma	Petra	SZH, voorlichting
Brauckmann	Carlian	Vereniging De Nederlandse Schapendoes
Broersma	Jakko	Hollandse Bulldoggen Club
Brouwer	Lissy-Marion	Bearded Collie Liefhebbers (erkende rasvereniging)
Burrel	Temba	Altdeutscher Hutehunde
Bussel	Anita van	SHV "De Colliclub"
Busser	Mirjam	Belgische Herderclub Nederland BHCN
Clahsen- Polman	Saskia	Nederlandse Herdershonden Club (NHC)
Cnossen	Hinke Fiona	Stichting Zeldzame Huisdierrassen
Colijn	Petra	Belgische Herderclub Nederland BHCN
Cordes	Rob	Nederlandse Herdershonden Club (NHC)
Dekkers	Henri	Golden Retriever Club Nederland
Diepen	Jan van	CAH Dronten
Dijk	Marlou van	NVOW - (Oosterse windhondenrassen)
Dijk, van	Ellen	LRCN (Lagotto Romagnolo Club Nederland)
Dijkhorst-Noij	Rachel	Australian Shepherd Club
Dommelen	Marianne van	W.S.S.C.
Dooper	mw	NVSW
Dooper	Wiebe	NVSW
Ederen	Mieke van	Nederlandse Markiesjes Vereniging
Eggink	Marianne	AVLS
Eijk	Judith van	Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje
Eldik	Peter van	SZH
Felius	Betsie van	Nederlandse Vereniging Langhaar
Gaalen	Maria van	De Nederlandse Smoushonden Club
Geenhuizen	Andre	IHW / Duitse herder

Achternaam	Roepnaam	Namens organisatie
Geurts	Marijn	Bullmastiff Club Nederland
Giessen	Fredie van der	De Nederlandse Smoushonden Club
Gijlstra	Erik	Raad van Beheer - bestuur
Gonzalez	Jacqueline	Ned. Barsoi club
Graaff	Letty de	NVTW
Graaff	Koos de	fokker Duitse herders
Greve	Dick	Nederlandse vereniging voor Stabij- en Wetterhounen
Grinwis	Chris	Altdeutscher Hutehunde
Groen	Anita	KVVP e.o.
Groenewegen-Luijkx	Carolien	Fokker van Zwitserse Witte Herders
Groot	Andrea de	SHV 'De Colliclub
Groot, de	Yma	Fokker van Zwitserse Witte Herders
Guérand-Verhoeven	Rosita	Old English Sheepdog Club Nederland
Haas	Yvette de	CGN
Hagedoorn	Arie	Nederlandse Duitse Doggen Club
Hagen	Marjan van	
Heel-Broekman	Lies van	Old English Sheepdog Club Nederland
Hell-Frijters	Wilma	fokker
Hell-Frijters	Jurgen	Fokker
Hensgens	Lisette	Altdeutscher Hutehunde
Herk	Corry van	Beagle Club Nederland
Heyningen	Mijke van	NVTW [Ned.vereniging Tsjechoslowaakse Wolfhonden]
Hoek	Marijke van der	Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje
Hofman	Jasmijn	student WUR
Holwerda	Marjan	Ned. Ver v. Tsjechoslowaakse Wolfhonden
Honig	Astrid	Nederlandse Berner Sennen Vereniging
Hooghiemstra	Tineke	Nederlandse Sheltie Rasvereniging
Hoving	Rita	Centrum voor Genetische Bronnen, Wageningen UR
Huizer	Wil	Ierse Setter club
Hulleman	Willy	Nederlandsche Briard Club
Ibba	Esther	NVJRT (Ned. Ver. Jack Russell Terrier)
Jonker	Marieke	Ierse Setterclub nederland
Joustra	Else	De Nederlandse Smoushonden Club
Karels	Christina	Australian Shepherd Club Nederland
Karmelk	Henk	Barsoi / Cavalier.
Kessels	Brigitte	SHV De Colliclub
Kienhuis	Truus	Nederlandse Vereniging Jack Russell Terrier (NVJRT)
Kleinjan	Margo	Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje
Knegt	Monique	Ierse Setter Club
Koesveld	Jacqueline van	Lid AVLS
Kolijn	Sonja	Vert. RG5 naakthonden, Pekingees & Dwergspanielclub
Kolster	Gabri	VVHH
Kolster - Reckman	Doke	VVHH
Koogje	Han	Kuvasz Vereniging Nederland
Koole	Jaap	SHV 'De Colliclub'

Achternaam	Roepnaam	Namens organisatie
Koot	Anita	Duitse Herder
Kort-Bakker	Marijke	Flatcoated Retriever club
Koumans-van Diepen	Jose	Nederlandse Markiesjesvereniging
Kremers-Schreven		
MSPA	Maria	ASCN
Krosse	Nico de	Nederlandse Foxterrier Club, penningmeester
Kuijl-Hoepel	Edith van der	Lagotto club Nederland
Labohm- Reinders	Tonny	Prive
Landers	Jeanne	Welsh Cardigan Club Nederland
Lange	Ko de	RvB en Duitse Pinscher
Lenstra	Hans	Universiteit Utrecht
Leunissen-Rooseboom	Janneke	ChowChowNed
Lijffijt	John	VDH
Loes Burger-Hakbijl	Loes	De Nederlandse Smoushonden Club
Meer	Rob van der	Vereniging De Drentsche Patrijshond
Meiners	Ans	Docent biologie/genetica Hogeschool Van Hall Larenstein
Mekking	Jenny	Nederlandse Foxterrier Club, fokcommissie
Moor	Gerard de	AVLS
Morgans	Annemiek	Ned. Club v. Dalmatische Honden
Nijkamp	Nelleke	Nederlandse Vereniging voor Stabij- en Wetterhounen
Nijland-Schneider	Ingrid	Nederl. ver. langhaar
Noordhuizen	Kitty	vereniging de nederlandse schapendoes
Oldenbroek	Kor	SZH/CGN
Os	Annemiek den	Nederlandse Chow Chow Club
Peeters	Paul	Raad van Beheer
Pellegrom - van Vulpen	Monique	Engelse Bulldog Club Nederland
Peper	Ingeborg	AVLS
Pielkenrood	Marjon	nederlandse labrador vereniging
Poelarends	Frieda	NVJRT
Pol	Bart van der	Vereniging 'de Drentsche Patrijshond'
Pools	Sonja	Nederlandse Gordon Setter Club
Post	Ilona van der	Ned. Vereniging van Liefhebbers van de Pyreneese Berghond
Pronk	Ellen	Lagotto Club Nederland
Reeskamp-Blok	Lida	Heidewachtelliefhebbers en Ned. Gr. Munsterlander Vereniging
Remijn	Nonja	SZH
Repelius	Erna	NVSW
Reukers	Jose	nederlandse labrador vereniging
Rietveld	m	NCDH
Rietveld	Desiree	
Rijken	Lenny	Altdeutscher Hutehunde
Rill	Martine	Picardische herdershonden club nederland
Roelfzema	Jolanda	NVSW
Roosendaal	Marjolein	De Hondenwereld
Rottier	Jos	Kynologen vereniging Voorne Putten e.o.
Rottier-Krebs	Anneke	Kynologen vereniging Voorne Putten e.o.
Saarloos	Marijke	AVLS

Achternaam	Roepnaam	Namens organisatie
Satter-Mol	Coby	Nederlandse Teckelclub
Schellekens	Ans	Hovawart Club Nederland
Schenkhoff	Frits van	Tibetaanse Mastiffclub
Scherpenhuysen	Ali	HCN
Schipper	Maria	AVLS
Schoeber	Rianne	Nederlandse Sheltie Rasvereniging
Schonhage	Jet	Flatcoated Retriever club
Schuurman	Wil	Engelse Bulldog Club Nederland
Shreuder	Liesbeth	Scandinavische Spitschondenrasen
Sijs	Carin van der	
Smit	Leny	Barbetclub
Smit-le Poole	Nanda	NOVA Stables
Snoeck	Saskia	Australian Shepherd Club Nederland
Speelman	Reina	NVSW
Spruijt	Riet	Ver. 'De Ned. Schapendoes'
Stempher	Hugo	Raad van Beheer - bestuur
Stoetzer	Suzanne	
Stoop	Marianne	AVLS
Straaijer	Astrid	Vereniging Het Nederlandse Kooikerhondje
Sulkers	Henk	Centrum voor Genetische Bronnen, Wageningen UR
Suyk	Joyce	Ierse Setter Club
Taks	Ad	Chaaamse Hoender Club / Nederlandse Hoender Club
Taks	Wilma	Chaaamse Hoender Club / Nederlandse Hoender Club
Terwel	Saskia	Lagotto Club Nederland
Tetteroo	Karin	Oudduitse Herder fokker
ThonhÃuser	Anneke	Papillon en Phalene Club Nederland
Tielemans	Maike	Duitse Pinscher Vereniging Nederland
Topee	Claudia	Australian shepherd club nederland
Troost	Rieske	Tatra-Club
Tulleken	Cecile	Nederlandse vereniging voor Stabij- en Wetterhounen
Ueckert	Kerstin	LRCN (Lagotto Romagnolo Club Nederland)
Valkema	Cobie	Nederlandse Sheltie Rasvereniging
van Dam	Marianne	NVSW
van Rees	Deborah	Kvvp
Vedder	Lesley	HAS Den Bosch
Veen	Edith van	Raad van Beheer
Veller	Marco van	AVLS
Verboom	Guusta	Tatra-Club
Verheugt	Leon	VVDD
Verheugt-Meijer	Cornelie	VVDD
Vermeij	Dick	NVSW
Verschoor	Evert	basenji club nederland
Vervoort	Elly	lid kynologische commissie Beagle Club Nederland
Vierstraete	Hans	Nederlandse Chow Chow Club
Visser	Sabrina	lid van ZWHVN

Achternaam	Roepnaam	Namens organisatie
Vondervoort	Joke van de	Havanezerclub Nederland
Voslar	Frans	Cesky Fousek Vereniging Nederland
Vulpen, van	Jan	Nova Scotia Tolling Retriever
Waardenburg	Lilian van	Polski Owczarek Nizinny Verbond Nederland
Wal	Nanning van der	Nederlandse Boxerclub
Waller	Brigitte	Barbetclub
Wauben	John	Raad van Beheer
Weelden	Els van	NHC
Werter	Carl	Bullmastiff Club Nederland
Westenbrink	Marijke	Ned. Markiesjes Vereniging
Westerbaan	Tjitske	NVSW
Westerbaan van der		
Meij	Flora	Bearded Collie Liefhebbers
Westerhuis	Atjo	NVSW
Wezelenburg	Henk	Hollandse Bulldoggen Club
Windig	Jack	ABGC, Wageningen UR
Wit	Agnes de	WUR-Livestock Research
Wolff	Rineke de	Nederlandse Sheltie Rasvereniging
Wolfs	Peter	NVSW
Woude	Limmie van der	NVSW
Woudman	Rene	Pekingees -en Dwergspanielclub
Zegwaard	Ank	SZH
Zuthem	Petra van	Nederlandse Foxterrier Club, voorzitter
Zwart	Gerda de	Nederlandse Berner Sennen Vereniging
Zwarts-Matlung	Patricia	Chow Chow

Evaluatieformulier

Themadag "Omgaan met verwantschap en inteelt in hondenrassen"

7 april 2011

Als organisatoren van deze dag stellen wij uw evaluatie op prijs,
wilt u met een kruisje uw mening over de volgende onderdelen geven:

Beoordeling van:	zeer goed	goed	vol- doende	matig	onvol- doende
De inhoud van het middagprogramma					
De inhoud van het avondprogramma					
De locatie					
Het buffet					
De organisatie van de dag					
De informatie vooraf					
Kunt u de kennis/informatie gebruiken voor uw organisatie?					
Was er voldoende gelegenheid om te netwerken?					

Heeft u een onderwerp voor een toekomstige bijeenkomst of iets waar u verder over wilt praten (wilt u in dat geval uw naam en telefoonnummer geven)?

Zou u het percentage inteelt in uw hond / honden willen weten of willen laten bepalen?

- ☐ Ja
- ☐ Nee
- ☐ Ik weet het al

Is uw antwoord op deze vraag anders geworden na de informatie van vandaag?

- ☐ Ja
- ☐ Nee

Bedankt voor het invullen. Wilt u dit formulier bij de uitgang inleveren?